

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankova ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Nasilja in persekucije novega prosvetnega režima.

Preganjanje članov UJU. — Nasilje nad viš. šol. nadz. Eng. Ganglom, starosto Jug. Sokolskega Saveza. — Premeščanje na podlagi denuncijacij duhovščine in brez discipliniranih preiskav. — Anarhija prvega reda v prosveti.

Vlada zakona, reda in pravice je pričela v prosvetnem resoru s svojimi nasilnimi persekucijskimi orgijami. Za center svojih persekucij si je izbrala preganjanje članov UJU in preganjanje zastopnikov Sokolstva.

Dosedaj so klerikalni zastopniki z lepimi pogledi, prijaznimi besedami in gentelmskimi gestami čarali srbsko prosvetno javnost, da je gledala v nje kot v prave predstavnike pravice, vredne polnega zaupanja; dajali so lepe obljube o pravičnem postopanju in garancije, da razen enega zastopnika ne bodo izvajali nobenih izprememb pri prosvetni upravi v Sloveniji; naivno so jim verjeli vsi oni, ki poznajo klerikalizem samo v teoriji, ne poznajo pa klerikalizma in njega ostudnih metod v praksi; a sedaj so pričeli s svojimi orgijami, da ga bodo imeli priliko spoznati tudi ti v praksi.

Afront klerikalne prosvetne politike se je obrnil proti članom UJU. Počasi in previdno so se spravili nad organizacijo, najprej v Sloveniji, da se zajedo iz sigurnega terena v nesigurnega, češ, saj se srbska javnost ne bo zanimala za slovenske razmere. Udarjati so pričeli po članstvu UJU in istočasno po reprezentantih gibanja v smeri Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Nol. Prepričani smo, da bo slovensko učiteljstvo, ki je preizkušeno v dobi klerikalnih persekucij Šusteršič - Lampe-Peganovi, boreče se pod Avstrijo ravno za ideale jugoslovenskega narodnega edinstva, ki je bilo zaradi tega v Avstriji tako strastno preganjano, znalo možato se zadržati tudi v tej preizkusni dobi in bo častno preneslo to preizkušnjo značajnosti vsakega posameznika. Jačja od klerikalnega nasilja je naša zavest v zmago prave smeri državnega in narodnega edinstva ter v propad državnih destruktivnih elementov, ki so si osvojili moč, katero sedaj zlorabljajo. Ta zavest daje vero v zmago pravice in v popravilo krivic, učinjenih sedaj po državni konstelaciji, ki je nastala zgolj iz nesloge naprednih vrst. **PREPRIČANI SMO, DA PERSEKUCIJSKO KLERIKALNO POČETJE V PROSVETNI STROKI NE BO RUŠILO NAPREDNIH UČITELJSKIH VRST IN NAŠE ORGANIZACIJE, KAR JE PRAVI NAMEN KLERIKALNE PROSVETNE POLITIKE, TEMVEČ DA BODO KLERIKALNE ORGIJE ŠE TESNEJE SPAJALE NAPREDNE UČITELJSKE VRSTE IN SE BO IZ KLERIKALNEGA NASILJA RODOLO MED UČITELJSTVOM LE ZDRAVO SEME, DA BO UČITELJSTVO POSTALO PRVI NOSITELJ OBČE NAPREDNE SLOGE V SEDANJI NAŠI OKUŽENI POLITIŠKI JAVNOSTI.** To nam narekuje nujna državna potreba, če hočemo še pravočasno odstraniti za državo kvarne rušilce in protivnike jugoslovenskega nacionalizma, ki je za eksistenco države tako nujno potreben, kot ribi voda.

Obžalovati mora sicer slovensko učiteljstvo, da je ravno srbska napredna javnost pripomogla klerikalizmu v prosvetni stroki do veljave, a prepričani smo, da bo tudi ta kmalu spoznala po dejanjih svojo usodno zmoto in bo uvidela, da je klerikalizem škodljiv državi in njenim temeljem, ker ruši državni nacionalizem in preganja nacionalne prosvetne delavce in nacionalno učiteljstvo. Na kvar države je to in najsi se to godi v Sloveniji ali v drugih delih naše države, in dolžnost naprednih vrst je, da ustvari primeren odpor proti takemu početju ter zastavi svoj vpliv, da se sedanji nasilni prosvetni režim takoj izpremeni in se popravijo storjene krivice.

Odstavitev šefa prosvete.

Prvo nasilno dejanje klerikalizma v Sloveniji je bila odstavitve šefa prosvete

g. dr. Stanislava Beuka in postavitve klerikalnega eksponenta na to mesto. Odstanitev se je izvršila brez ukaznega odbora, telegrafskim putem, kar dovolj karakterizira nasilne metode klerikalizma.

To bi bil oni zaupnik, ki je o njem govoril g. minister prosvete dr. Korošec našemu predsedniku UJU g. Milutinu Stankoviću, da ga hoče imeti v Ljubljani, ko mu je istočasno svečano izjavljal, da drugih izprememb ne namerava.

Odstanitev E. Gangla, viš. šol. nadzornika in staroste Jugoslov. Sokolskega Saveza.

Na največje začudenje učiteljstva je prinesla »Narodna Prosveta« vest, da namerava minister prosvete g. dr. A. Korošec na pritisk stranke odstraniti tudi višjega šolskega nadzornika g. E. Gangla, ki je starosta Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Tembolj je izzvalo to začudenje in odpor v vrstah učiteljstva, ker je dobil predsednik UJU g. Milutin Stanković zagotovilo pri ministrskem predsedniku g. Ljubi Davidoviću, da v tej smeri ne bo izprememb, osobito je izvezl osebno g. E. Gangla.

Višji šolski nadzornik gosp. Eng. Gangl je znan po svojih zaslugah za nacionalno misel, znan je kot mladinski pisatelj, znan je kot prosvetni delavec, znan je kot organizator šolstva in učiteljstva, znan je kot državotvoren element in kot nosilec državnega in narodnega edinstva ne samo med učiteljstvom, temveč v širokih slojih narodne javnosti. Njegovo delovanje ni znano samo v Sloveniji, temveč tudi med hrvaškim in srbskim delom našega naroda, znan je pri bratskem češkem in poljskem učiteljstvu.

Gonja proti njemu ni započeta toliko iz šolskih klerikalnih krogov, ki mu ne morejo ničesar predbacivati, ker je do skrajnosti objektivni in pravičen, temveč izvira iz vrst katoliške duhovščine in tudi ne radi šolstva, temveč ga preganjajo kot reprezentanta Sokolstva, t. j. kot starosta Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Udar prosvetnega ministra proti njemu znači torej udar vlade proti nositelju Sokolstva in je zato rej to nasilje prosvetnega ministra izzvalo ogorčenje in proteste ne le v slovenskem delu naroda, temveč tudi v hrvaškem in srbskem. Dvigati so se pričela vsa sokolska društva širom države in kaj čudno luč meče to na napredne elemente v vladi, — ki so izročili prosvetno ministrstvo klerikalni stranki v državi, — da ne preprečijo takega nasilja.

Z njimi vred pa se je dvignilo tudi nacionalno učiteljstvo, udruženo v UJU ter je izreklo svoje proteste proti temu, da se tako plačuje delo najboljših rodoljubov za državo ter se ubija službeno zaslužne može na polju državnega in narodnega edinstva in ujedinjenja, ki so tvegali svoje življenje pod prejšnjo vladavino za ideale jugoslovenskega nacionalizma in zbližanja, kar je tvorilo podlago našemu ujedinjenju. Učiteljstvo izgublja vso vero v pravičnost spričo takega nasilja.

Partizansko nasilje nad okrajnimi šolskimi nadzorniki.

Režim je razširil svoje persekucije in hoče odstaviti tudi vse okrajne šolske nadzornike. Kot prvega je objavil okrajnega šolskega nadzornika g. Vilibalda Rusa v Kranju in je na njegovo mesto določil g. Rudolfa Pečjaka, strokovnega učitelja na meščanski šoli v Trzinu.

In kaj je zakrivil nadzornik g. Rus? Edino to, da je bil prevesten v službi, da je dober učitelj in pravičen in ker je zastopnik idej narodnega in državnega edinstva ter strpnosti. Nadzornik gospod Vilibald Rus je izkušen mož in šolnik in ima že 29 službenih let, medtem ko je g. Pečjak mlad, ima komaj 11 službenih let in je postavljen na to mesto kot klerikalni strankar.

Prelomil se je pa s tem tudi princip, da se ne izroča nadzorstvo nad osnovnim šolstvom meščanskošolskemu, temveč osnovnošolskemu učiteljstvu.

Z nasiljem nad okrajnimi šolskimi nadzorniki so klerikalci napravili iz nadzorniškega vprašanja tudi politikum in partizansko vprašanje, ki ga nikakor ne bodo mogli zagovarjati. G. minister prosvete se je vdal fanatičnim strankarjem, ki bodo v prosveti napravili sila težak položaj z ozirom na zakonitost in red.

Ti fanatični strankarji pa so tudi popolnoma diskreditirali in profanirali službo okrajnih šolskih nadzornikov. Danes se že sleherni klerikalni učitelj v Sloveniji hvali, da so mu ponudili mesto okrajnega šolskega nadzornika, pa da ga ni hotel sprejeti. Tako mešetarijo za nadzorniška mesta pri svojih strankarjih in ker imajo svojih ljudi premalo, se obračajo tudi do manj trdnih in manj zanesljivih značajev izven njihovih vrst, povečini do ljudi, ki so nezavedni in niso nikjer organizirani ali pa so omahljivci.

Tudi v tem pogledu je izpremenil g. minister prosvete svoje mišljenje z ozirom na izjavo, ki jo je podal predsedniku UJU g. Milutinu Stankoviću in upamo, da se bodo tudi srbski napredni javnosti kmalu odprle oči, kaj so zakrivil z izročitvijo prosvete iz svojih rok.

Partizansko nameščanje in premeščanje učiteljstva.

Zadnja učiteljska imenovanja so se izvršila skrajno partizansko in pristransko.

Tako je upraviteljsko mesto na II. deški osnovni šoli v Ljubljani dobil član Slomškove zveze Janko Polak s 26 službenimi leti proti članom UJU Tratarju Josipu s 28 leti in Troštu Karlu s 38 službenimi leti.

Mesto upraviteljske na I. dekl. osn. šoli v Ljubljani je dobila članica Slomškove zveze Polak-Kraševac Marija z 19 službenimi leti proti članici UJU Vohinc-Mikota z 28 službenimi leti.

Mesto stalne suplente v Ljubljani je dobila članica Slomškove zveze Kaliger Emilija s 15 služb. leti proti članici UJU Rupnik Albini in Černe Rozi, obema z 18 službenimi leti.

Mesto stalne učiteljice na III. dekl. osn. šoli v Ljubljani je dobila članica Slomškove zveze Trampus Lucija z 20 službenimi leti, proti 10 starejšim članicam UJU, in sicer Čeh-Kljun Štef. in Petrič Angeliz z 20 služb. leti, Kokalj Štefaniji in Randl Rozi z 21 služb. leti, Harbih Anis z 23 služb. leti, Dostal Vekoslavi, Pfeifer Ani in Jerman-Gantar Mariji z 24 služb. leti, Duler Emiliji s 25 služb. leti in Simončič Ivanis z 26 službenimi leti.

Mesto stalne učiteljice v Sostrem je dobila članica Slomškove zveze Munda Ivana s 15 služb. leti, proti članici UJU Pipan Tereziji s 17 služb. leti.

Mesto upravitelja na Vrhniki je dobil član Slomškove zveze Štrekelj Ivan z 22 službenimi leti, proti članu UJU Štreklju Josipu s 35 službenimi leti.

Mesto učiteljice v Ihanu je dobila članica Slomškove zveze Schubert Štefanija s 13 služb. leti, proti članici UJU Grebenc Anis s 15 služb. leti.

Mesto upravitelja v Trzinu je dobil član Slomškove zveze Vider Josip z 12 služb. leti, proti članom UJU Paternost Hinku s 17 služb. leti in Mahkota Antonu s 25 služb. leti.

Mesto učitelja v Zalogu je dobil član Slomškove zveze Rupert Vinko s 4 službenimi leti, proti članu UJU Zupančič Josipu s 5 služb. leti.

Mesto učiteljice v Planini je dobila članica Slomškove zveze Dolenc Marija s 4 služb. leti, proti članici UJU Lacheiner Marija s 7 služb. leti.

Mesto učiteljice v Dol. Logatcu je dobila članica Slomškove zveze Berlan Julija s 13 služb. leti, proti članici UJU Ahačič Jožica s 14 služb. leti, Mauer-Vrezec Vida s 17 služb. leti, Pipan Terezija z 18 služb. leti in Miselj Ema z 20 službenimi leti.

Upraviteljsko mesto v Bevkah je dobil navdušen Slomškar in Orel Srečko Kristan, dasiravno je v disciplinarni preiskavi zaradi pretepanja šolske dece. Iz lastne stranke je bil na to opozorjen referent pri prosvetnem oddelku, kar ga pa ni prav nič zheniralo, da je predlagal v imenovanje Kristana, ki je imel z njim višji šolski svet opetovano opravka in je bil že svoj čas zaradi tega suspendiran. To so v celi vrsti krivic samo nekateri slučajii!

Tako partizanska je sedanja prosvetna politika in taka nasilja uganja sedaj klerikalizem v prosvetnem resoru. A to še ni višek!

Nasilni klerikalni prosvetni režim se pripravlja na to, da bi upokojil vse člane UJU s 35 službenimi leti in potem partizansko izbral ta mesta za svoje politične pristaje in strankarje. Po službeni potrebi prestavlja sedaj partizansko le svoje pristaje na službena mesta, člane UJU pa pušča brez mest. Zakonske žene učiteljice, članice UJU ne mara režim namestiti skupno z možem v istem službenem kraju.

Premeščanja članov UJU po členu 71.

Na najbolj opolzko polje se je spustila klerikalna prosvetna politika s premeščanjem učiteljstva »po službeni potrebi«. Vsa ta premeščanja so skrajno partizansko nasilno delo, ki je naperjeno izključno proti članom UJU. Vsa premeščanja so le fingrana »s službeno potrebo«, za njimi pa tiči najostudnejše orojče političnega preganjanja in maščevanja nad naprednim učiteljstvom po katoliški duhovščini.

Ta premeščanja so politiška maščevalnost, torej kazensko preganjanje članov UJU brez vsekake disciplinarne preiskave in ugotovitve kakke krivde. To so nasilna premeščanja, ki znajo roditi zelo mnogo zla.

Ravno v tem se sedanji prosvetni režim jugoslovenske vlade prav nič ne razlikuje od bivšega predvojnega avstrijskega klerikalnega Šusteršičevega režima, ki je pod patronanco avstrijske vlade uganjal največje persekucijske nasilne orgije nad naprednim učiteljstvom ravno s »službenimi premeščanji«. S tem je g. dr. Korošec pokazal, da je odprl vrata nasiljem tudi on in da neče svoje dobe prav nič razlikovati od dr. Šusteršičevih nasilnikov.

Dosedaj še ni noben prosvetni minister uporabljal člena 71. al. 1 proti učiteljstvu, posebno ne zaradi tega, ker ima učiteljstvo tudi po uradniškem zakonu posebne določbe o nepremestnosti. Klerikalni prosvetni minister je prvi uporabil ta člen z očitnim partizanskim ozadjem politiškega preganjanja.

Naj bodo nasilniki previdni, da se ne bo ta člen obrnil in da ravno ta člen ne bo popravljal krivice sedanjega režima.

Ovadb katoliške duhovščine — baza za »službena premeščanja«

»Premeščanja po službeni potrebi«, ki so jih sedaj izvršili po čl. 71., so protizakonita, ker kake službene potrebe tu ni bilo, temveč so ta premeščanja zgolj akt političke maščevalnosti, zato so to navadna protizakonita kazenska premeščanja, brez disciplinarne preiskave.

Kot prve žrtve premeščanja so po čl. 71. nasilno premestili šolskega upravitelja Cirila Dequala iz Dvora v Ambrus, učitelja Josipa Špenka iz Komende v Šoštanj in go. Angelo Gregorič-Mandelj iz Most na Barje.

Prvi dve premestitvi sta se izvršili zaradi ovadb katoliške duhovščine, zadnja je protežijsko partizansko delo. Prvi je bil premeščen na zahtevo dekana, drugi na zahtevo župnika in kaplana.

Proti učitelju Josipu Špenku je župnik napravil sledečo ovadbo:

Štev. 72.

Okrajnemu šolskemu svetu v Kamniku.

O tukajšnjem učiteljstvu imamo te-le pritožbe v verskem pravem oziru:

1. Na praznik sv. Rešnjega Telesa sta se učiteljci N. N. in N. N. v cerkvi tako razgovarjali, da so se ljudje čudili in pohujševali, kako, da se že ne moreta dovolj nagovoriti.

2. Med procesijo so se tako pogovarjali med seboj učiteljica N. N., učitelj Špenko in N. N., da so se odraščeni in mladina zgražali nad takim nadzorovanjem šolskih otrok.

3. Učiteljica N. N. je prišla ta dan v cerkev razgaljena kakor na kak gospodski bal: sicer pa tudi v šolo hodi spodtikljivo napravljena.

4. V cerkvi je bil vzpored procesije oznanjen nedeljo poprej, a tukajšnje učiteljstvo ga je samovoljno spremenilo v toliko, da ni pustilo deklic, ki bi potrešale cvetje, bližje pred sv. Rešnje telo, ampak jih je imelo daleč spredaj. Tega do sedaj še ni bilo.

5. Ko je učiteljica N. N. dne 23. t. m. spravila med šolarje debato o zadnjem »Domoljubu«, je rekla, da je obisk, ali neobisk božje službe njena zasebna reč. Seveda nje cerkvena zapoved nič ne briga! Imenovanih učiteljic sploh ni nikoli k nedeljski ali prazniški službi božji. In to naj so učiteljice in vzgojiteljice katoliških otrok!

Prosimo remedure.

Župni urad v Komendi, dne 24. junija 1924.

Val. Bernik, župnik m. p.

Take ovadb so podlaga preganjanju in premeščanju članov UJU »po službeni potrebi«.

Gospa Ang. Gregorič-Mandelj se je pa morala umakniti s svojega službenega mesta iz političko strankarskih ozirov, da so namestili na njeno mesto partizanko z 2 službenimi leti, da si ima gospa Gregorič že 18 služb. let.

Klerikalno ljudstvo se poteza za napredno učiteljstvo.

Najznačilnejši pojav, kako premešča sedanji režim učiteljstvo proti volji ljudstva, je slučaj upravitelja Cirila Dequala.

Ko je ljudstvo zaznalo za to premeščenje, je šel klerikalni župan in klerikalna deputacija do vodstva klerikalne političke stranke, t. j. SLS in je protestirala proti premeščanju ter se je zavzemala za svojega učitelja.

Ista deputacija je tudi šla k prosvetni upravi v Ljubljani in se je izrekla proti premestitvi.

To je najboljši dokaz, da se persekucije nad učiteljstvom vrše proti volji naroda in le na zahtevo in po inicijativi katoliške duhovščine, ki v največjih slučajih sama ščuva ljudstvo proti šoli in učiteljstvu.

Vpliv klerikalne učiteljske organizacije in duhovščine.

Najznačilnejši pojav sedanje prosvetne politike je ta, da niti klerikalna učiteljska organizacija nima toliko vpliva v prosvetni politiki, kakor jo ima duhovščina. Slomškova zveza je le smešna figura, ki jo izrablja klerikalna stranka za štafazo in opredo, vse odločilno delo pa gre potom duhovščine in po njeni volji.

Slomškova zveza je izdala sicer denunciatiski oklic, ki smo ga priobčili v zadnji številki, a vodilni krogi gredo največ preko nje in se ozirajo zgolj na duhovščino in njena ovaduška poročila, ki prekašajo ona Slomškove zveze.

To je najkarakterističnejši pojav sedanje klerikalne prosvetne politike.

Anarhija prvega reda v prosveti.

Danes je zavlada pod klerikalnim prosvetnim režimom v prosvetni upravi prava anarhija. Službena pot ne odloča nič. Niti od klerikalne stranke same po-

stavljani šef prosvete ne odloča pri posameznih vprašanjih. Preko šolskih referentov in preko nadzornikov odločajo o usodi učiteljstva in šolstva najstrastnejši partizani, ki kot kurirji ministra prosvete prenašajo svoje partizanske predloge iz Ljubljane v Beograd in zopet iz Beograda v Ljubljano, kjer jih »uradno« objavljajo v glavnem klerikalnem glasilu »Slovencu«. Ob začetku šolskega leta ne ve učiteljstvo na katera službena mesta naj gre, okrajni šolski nadzorniki ne smejo uradovati, ker klerikalni ekspONENTI, navadni gospodarski referenti premeščajo učiteljstvo in jim ustno dajejo ukaze, za katere izvejo nadzorniki šele po izvršenih dejanjih. Korupcija je v cvetu!

Ni čuda, če je prišlo potem tako daleč, da se klerikalni šolski voditelji, ki so že zdavnaj razrešeni službe in že prejemajo akontacijo na penzijo, upirajo izročiti šolsko vodstvo nominiranemu nasledniku; če prepotentno in protizakonito še vedno uradujejo in podpisujejo akte, kakor je to slučaj Jeglič in Cepuder v Ljubljani.

In s kakim uradnim dokumentom se izkazuje kot upravičena v to — s privatnim pismom šefa ministra prosvete, izdanega preko neposrednega prosvetnega šefa in preko zakona.

Ali ni to anarhija?!

Usodne udarce izročitve prosvetnega resorsta iz svojih rok bodo spoznali napredni krogi v vladi šele tedaj, kobo prepozno. Imamo zavest, da smo jih opozorili pravočasno na posledice!

Potek IV. državne skupščine UJU v Dubrovniku 24., 25. in 26. avg. 1924.

SIJAJNI SPREJEM JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DUBROVNIKU. — POZDRAVI OFICIALNIH ZASTOPNIKOV. — POZDRAVI KATOLIŠKE IN PRAVOSLAVNE DUHOVŠČINE. — ČLANSTVO SE JE DVIGNILO ZA 19 NOVIH DRUŠTEV IN 1000 NOVIH ČLANOV. — NA HRVATSKEM NAD 400 NOVIH ČLANOV. — NAD 2/3 VSEGA UČITELJSTVA JE ORGANIZIRANEGA V UJU.

(Konec.)

Delovanje odsekov.

Po teh pozdravih so odšli odseki na delo v svoje posebne lokale, da so med plenarnim zborovanjem pripravljali predloge in material za skupščino.

Referati.

Nato je skupščina prešla na dnevni red. Prvi referat je podal g. Milojević, učitelj iz Zagreba o temi: »Osnovna načela za novi učni načrt in program osnovnih šol z ozirom na današnji program in narodno zgodovino Srbov, Hrvatov in Slovencev.« Referent zahteva, da mora biti ves pouk edinstven in nacionalen. Treba je delati na to, da se čimprej sprejme zakon o osnovnih šolah in da se izvrši unifikacija učnega načrta in programa.

Nato je prof. zagrebškega učiteljstva tamošnji poverjenik UJU g. Josip Škavić, pedagog in zaslužni narodni delavec, čital svoj referat: »O verskem pouku v ljudskih šolah.« Njegova izvajanja so bila zelo stvarna in so pledirala za to, da naj tudi verouk poučujejo le učitelji in ne duhovniki. To svojo zahtevo je predavatelj utemeljeval predvsem iz razloga narodne kulture. Današnja teorija, da smo trije narodi, prihaja tudi od tod, ker verouk poučujejo duhovniki, ki delijo naš narod po verskem prepričanju, a se ne ozirajo na narodno kulturo in na narodne svetinje. Predavatelj je nato navajal pedago-

ške razloge in citiral več idejnih misli velikega Masaryka, ki pravi, da je šolstvo ravno sedaj v drugem štadiju razvoja, ker se emancipira od cerkve. Naloga vsakega kulturnega človeka je, da se bori za popolno podržavljenje šolstva.

Pri drugi temi se je nabralo v dvorani posebno mnogo duhovščine obeh veroizpovedi. K besedi se je oglasil tudi katoliški duhovnik g. Fabris — član UJU — ki je zagovarjal stališče duhovščine in katehetov. Debata o drugi temi je bila mestoma zelo burna in je trajala do večera še po šesti uri. Vsega je govorilo 32 govornikov.

Debata je bila jako stvarna. Delegat sarajevskega učiteljstva g. Lazarević je naglašal, da bi bosanskim učiteljem bilo otežkočeno poučevanje verouka radi tega, ker bi posamezni učitelji morali noučevati i katoliško, i muslimansko, i pravoslavno deco. Slovenska delegacija je naglašala, da vera in morala v Sloveniji pešata baš radi tega, ker se ne ozira na vero in moralo, ampak predvsem na politične uspehe, ter se vero zlorablja za cilje klerikalizma. V splošnem se pa slovenska delegacija ni izjavila v tem vprašanju, ker so mnenja zelo deljena, kdo naj poučuje verouk v šoli in se je vprašanje pustilo izven direktnih interesov glede rešitve.

POROČILA ODSEKOV.

Medtem so odseki predelali svoj elaborat. Predložil je svoje mišljenje najprej »izveštajni« odsek, nato odsek za predloge in zadnji je predelal svoj ma-

terijal odsek za izpremembo uradniškega zakona v smislu dopisa ministrstva pravde na UJU.

I. Odsek o delovanju UJU:

Predloženo in prečitano je bilo poročilo glavnega odbora o delu v prošlem poslovnem letu, ki smo ga v celoti prinesli v zadnji številki »Učit. Tovariša«. Poročilo je bilo sprejeto soglasno. Pri debati o poročilo je bilo sklenjeno, da se odpošlje posebno spomenico udruženju italijanskih učiteljev, da se zavzamejo za človekoljubno zaščito jugoslovenskih učiteljev v Juljski Krajini, katere neprestano preganja fašistovski režim. Spomenica enake vsebine je bila odposlana tudi bolgarskemu učiteljstvu, da se zavzame za one naše rojake, ki jih preganja Cankova vlada.

Izveštaj blagajnika.

Skupščina UJU držana v Ljubljani 1923. god. donela je budžet za 1923-4. god. po kome se Odbor upravljal o ovoj godini.

Izvršni Odbor UJU odmah je počeo da razmišlja kako će u ovoj godini dobiti što više prihoda, te je izdao raspis Povereništvima i učiteljskim zborovima da odmah obnavljaju svoje zborove, da prikupljaju članske uloge, da se pretplaćuju na družinske listove: Narodnu Prosvetu i Učitelja, da se i škole pretplaćuju na ove

listove, da se prikuplja dug za Nar. Prosvetu, Učitelj i Predavač.

Da bi Udruženje imalo što više prihoda a svoje ciljeve što brže i bolje izvršivalo i da bi se zadovoljila jedna potreba. Izvršni Odbor je izdao ove godine Učiteljski Kalendar i na njemu dobio čistog prihoda 21.099.05 Din. Isto tako nastampane su i članske karte i na njima je dobijeno čista prihoda 5.546.50 Din.

I ako smo se starali da prikupimo sve prihode predviđene budžetom, nismo bili u mogućnosti da to izvršimo. Pretplata za N. Prosvetu nije se mogla prikupiti koliko je budžetom predviđeno, jer je manje dobijeno 14.135.60 Din, a izdaci su uvećani za 6.006.34 Din usled poskupljivanja hartije i štampe.

Pretplate na Učitelj prikupili smo više 12.009.05 Din, te smo mogli izdati više na Učitelj 5.395.55 Din, zbog poskupljivanja hartije i štampe.

Članarine smo prikupili do 15. jula 57.673.74 Din, a to je više 2.673.75 Din nego što je budžetom predviđeno.

Za Predavač je prikupljeno 8.027 Din. Nismo mogli dobiti koliko je budžetom predviđeno. Ostalo je da se iduće godine prikupi što više veresije za »Predavač« koja danas iznosi 15.773.50 Din.

Isto tako i Učiteljski Kalendar razaslat je na rasprodaju u vrednosti 16.568 dinara.

Ako naši rasprodavci Predavača i Učiteljskog Kalendara budu zauzimaljiviji, blagajna UJU dobiće znatnu sumu novaca i od toga. Ako se dužnici — pretplatnici na Nar. Prosvetu i Učitelj budu odazvali našim pozivima i apelima i svoje du-

LISTEK.

Dva nova ročna zemljevida.

Domoznanstveni, zemljepisni in zgodovinski pouk se je v zadnjem času zelo razvil na naših osnovnih šolah. Poučuje se bolj temeljito in docela z drugih vidikov, kakor še pred desetimi leti. Zato se pa dosežajo prav zadovoljivi uspehi.

Žal pa, da zadenemo pri tem pouku na velike ovire. Nimamo skoraj nobenih učil. Podeželskim šolam dostikrat nedostaja velikih stenskih zemljevidov. Če jih pa še imajo, so večkrat že tako defektni, da so docela nerabni. Razen tega so na teh zemljevidih stare predvojne oblike držav in dežel, in že radi tega ne spadajo več v učilnico. Vesten učitelj si pomaga kolikor zna in more. Na stare zemljevide začrtuje nove meje, riše zemljevide sam in pripravlja skice na papir in stensko tablo, učenci prerisujejo itd. Vse to stane mnogo truda in časa, kljub

temu pa še ne rodi pravega sadu. Zakaj uspešen pouk v teh predmetih je mogoč le na podlagi dobrih ročnih zemljevidov.

Zato je pozdravljati vsak napredek naše kartografije, ki nam nudi možnost, da dosežamo pri učencih na lažji način boljše in trajnejše uspehe v teh predmetih. Naš severni obmejni pas je dobil pred kratkim dva taka zemljevida. Risal jih je naš tovariš Slavoj Dimnik, izdelala litografija Mariborske tiskarne, izdalo pa društvo »Učiteljski dom v Mariboru«. Zemljevide obsegata: I. kulturno skupino Pohorje in Kozjak, II. pa Slovenske gorice z Dravskim in Ptujskim poljem v merilu 1 : 150.000.

Že na prvi pogled napravita zemljevida jako prijeten utis, ker sta izrazita in zelo pregledna. Poseben način zaznavanja večjih krajev s šolami in župnijami (krog z rdečim poljem in križem v sredini) vpliva jako ugodno na preglednost, ker te takoj zbode v oči, da zapaziš vse važnejše kraje. Ko pa začneš motriti zemljevid pogloblje in natančneje, potem šele vidiš vso podrobnost in natančnost, ki jo vsebujeta in na kar se je tre-

ba ozirati pri pouku. Zaznamovan je vsak količjak važen zgodovinski, zemljepisni in industrijski kraj. Celó že izvedene in projektirane električne daljnovode dobiš na njem z natančnimi podatki njihove moči. Naše Pohorje je posejano z vsemi važnimi vrhovi in kočami ter prepreženo s planinskimi poti. Skoro vsak večji kraj ima označeno morskó višino, kar bode zelo dobro došlo za primerjanje. Vsled dobrega tolmačenja številnih konvencionalnih znakov in primerne izvedbe zemljevida bo vsak učenec razbral, zakaj je kak kraj važen in znamenit.

Zemljevida sta predvsem namenjena našim šolam. Dobrodošla pa bosta tudi zaradi svojih podatkov našim industrijcem, planincem, tujcem in pa raznim pisarnam, kjer se še šopirijo nemške izdaje s svojimi spakedrankami. Imeti ju pa mora vsak količjak vesten učitelj, kateri obravnava Slovenijo. Zlasti bi opozarjal vse tovariše in tovarišice izven teritorija, katerega obsegata zemljevida — torej tudi ljubljanske oblasti — katerim so po večini ti kraji že neznani, da

jim imenovana zemljevida neprimerno olajšata pripravo za zemljepisni pouk naše severne meje. Zakaj razmere, v katerih živimo, zahtevajo, da naš narod temeljito spozna vso lepoto in bogastvo naših obmejnih krajev, katere je toliko let tlačil tujec in si jih prisvajal. To je mogoče doseči le s temeljitim poukom na naših osnovnih šolah. Temeljito zemljepisnega pouka sloni vsekako na dobrih ročnih zemljevidih.

Tovariš Slavoj Dimnik in »Učiteljski dom« nameravata nadaljevati z izdajanjem ročnih zemljevidov za celo Slovenijo po kulturnih skupinah. S tem bo našim šolam in učiteljstvu brez dvoma zelo ustrezno. Ravnokar izšla zemljevida sta se razposlala vsem šolam, katere obsega njun teritorij, na ogled. Na zahtevo se pa pošljeja tudi drugim. »Učiteljski dom« je sklenil, da da pri skupnih direktnih naročilih za šole pri zemljevidih 40% popusta od običajne knjigotrške cene, ki znaša po 10 Din komad. Tako je možno, da si ga nabavi vsak učenec.

Hren.

gove poslali blagajni UJU dobiće se velike sume novaca. Čudnovata je pojava kod našeg učiteljstva, da N. Prosvetu prima 5.500 pretplatnika, a ne plaća je uredno ni polovina, te zbog toga ima duga za N. Prosvetu 254.704, za Učitelja 135.385.

I ako smo imali naročito lice, koje je ove godine prikupljalo veresiju za N. Prosvetu i Učitelja, i ako smo prikupili dosta veresije, ipak se većina dužnika nije odazvala, niti je svoj dug isplatila.

Za učiteljsku skupštinu u Ljubljani utrošeno je 44.044 Din. i ako budžetom predviđeno da se utroši 50.000. Za održavanje veze sa povereništvima, učit. zborovima i dr. budžetom je predviđeno da se utroši 10.000 a mi smo utrošili 9.423 dinara.

Nepredviđeni troškovi po budžetu su 25.000, a mi smo utrošili 24.394.51, odakle je kupljena kasa i kancelar. nameštaj za 19.737 Din.

Predviđeni prihodi budžetom ne mogu uvek da se prikupe, a rashodi su stalni i još se uveličavaju te će Odbor biti prinuđen da povisi cenu za N. Prosvetu i Učitelja sa 1 Din mesečno, a da predloži skupštinu da se i članarina povisi od 6 na 10 Din godišnje.

Ove godine iznosimo bilans UJU iz koga se vidi celokupna imovina Udruženja, primanje — izdavanje, kao i razna dugovanja.

Iz ovoga bilansa vidi se, da je na dan 15. jula 1924. god. imovina Udruženja UJU bila 526.030.22 Din; da je od toga na duhu od Predavača 15.773.50 — Učit. Kalendar 16.568.

U idućoj godini nastaje se da se od duga što više prikupe, a verujemo da će se i dužnici odazvati i svoj dug isplatiti, a to će biti čista dobit UJU, jer su svi izdaci preko budžeta mireni iz viškova drugih budžetskih pozicija.

U izdacima bili smo veoma štedljivi i potrošili smo samo onoliko, koliko je moralo da se utroši.

Budžetom za 1923-4. god. predviđeno je da se primi 530.600 Din a mi smo prikupili 618.918.95 Din. Više je primljeno 88.318.95 Din.

Budžetom je predviđeno da se utroši 522.100, a mi smo utrošili 592.143.48 dinara. Više je utrošeno 70.043.48 dinara zbog toga, što je ove godine za štampanje Učiteljskog Kalendara utrošeno 68.700.70 Din, što nije u budžetu predviđen ovaj izdatak; ali čineći ovaj izdatak mi smo za kalendar primili 89.799.75 Din a za članske karte 7.910.50 Din te smo time preko izdataka dobili čista prihoda 26.645.55 dinara.

U ovoj godini primljeno je svega 618.918.95
Saldo gotovine od prošle godine 33.869.75

Svega 652.788.70
Ove godine utrošeno je . . . 592.143.48

Saldo gotovine na dan 15/7 1924. 60.645.22

Proračun UJU za budoće upravno leto.

Prejemki:

Pretplata na N. Prosvetu sa po-
višenom cenom od 1./1. 1925 g.
na 84 Din 315.000
Naplate veresije za N. Prosvetu 20.000
Pretplate za Učitelja 136.000
Članarine povećane na 10 Din 95.000
Naplata duga od Uč. Kalendara 8.000
Naplata duga od Uč. Predavača 2.000
Utemeljačkog uloga 200
Pomoć od Učit. Zadruga A. D. 3.700
Kamata na novac dat na štednju 1.000
Pomoć, zabave i dr. prihodi 68.000

Svega 648.900
Saldo gotovine od 15. jula 1924 60.645

Svega 709.545
Kad se oduzme izdatak u 610.600

Onda ima viška 98.945

Izdatki:

	N. Prosv.	Učitelj
Hartija	78.000	35.000
Štampa	165.000	66.000
Saradnja	15.000	8.000
Pošta, podvoz, zavoj i dr. izdaci	18.500	3.400
Državi poreze i štamparije adresa	10.700	1.000
Nepredviđeni troškovi	7.000	3.000
Plata uredniku	12.000	7.000
Plata korektoru	7.200	
Plata administratoru	7.200	
Plata ekspeditoru	12.000	7.200

Svega 332.600 130.600

Drugi izdaci.

Kancelar. troškovi	1.500
Ogrev, osvetljenje i voda	5.000
Pošta, telegraf i telefon	1.500
Održavanje veza sa povereništvima i zborovima	10.000
Skupština u Dubrovniku	60.000
Nepredviđeni troškovi	25.000
Plata blagajniku	14.400
Plata sekretaru	12.000
Plata pisaru	7.200
Plata poslužitelju	10.800

Svega 147.400

Pregled izdavanja.

Za Nar. Prosvetu	332.600
Za Učitelj	130.600
Za druge izdatke	147.400

Svega 610.600

Poročilo pregledovalcev računov.

Poverenjem III. Skupštine Udruženja Jug. Učiteljstva izabram su za članove Nadzornog Odbora gg.: Svetislav A. Ivković, Zivko Jovanović, Miloš Milošević, Matija Ljujić i g-ca. Julijana Gmizovića.

U početku rada odbor se konstituisao izabравši sebi za predsednika g. Svetislava A. Ivkovića a za sekretara g-cu. Julijanu Gmizovića.

Na osnovu društvenih pravila Nadzorni Odbor ima cast podneti IV. Skupštini Udruženja Jugoslovenskog učiteljstva svoj izveštaj za vreme od 15. jula 1923. do 15. jula 1924. god.

Treća skupština Udruženja Jug. Učiteljstva primila je budžet za ovu godinu, kojim je predvidela prihode i rashode. Pregledajući račune Nadzorni Odbor je glavnu pažnju obratio na to: da li je kretanje Glavnog Odbora bilo svagda u granicama predviđenim budžetom, naročito u pogledu rashoda. Stojeći na tom gledištu Nadzorni Odbor se uverio: da je Glavni Odbor u pogledu rashoda skoro u svima predviđenim pozicijama učinio izvesne manje ili veće uštede, sem u dve pozicije, gde je učinjen veći izdatak no što je predviđen i to na Narodnu Prosvetu (u sami 6.006.34 Din) i na družinski list »Učitelj« (u sumi 5.395.55 Din).

Ovaj višak izdatka, iziskivala je sama neophodna potreba, usled poskupljivanja hartije za štampanje družinskih listova i on je isplaćen sumom iz onih pozicija rashoda, koje nisu utrošene, jer nije bilo potrebe, da se i one sve utroše. Ovim većim izdacima nije prekoračena celokupna suma izdataka predviđenih budžetom.

U budžetu nisu predviđene dve pozicije, kako na strani primanja tako ni na strani rashoda a to su: prihodi od Učiteljskog Kalendara za 1924. g., u sumi 89.799.75 Din in od članskih karata, u sumi 7.910.50 Din. Isto tako nisu predviđeni rashodi po ovim dvema pozicijama; i to na štampanje kalendara (u sumi 68.700.70 Din) i na štampanje članskih karata u sumi 2364 Din. Ovi izdaci učinjeni su iz prihoda od prodaje istih kalendara i članskih karata. Na ovom poslu Udruženje je imalo čiste dobiti 21.099.05 Din.

Pregledajući mesečne račune prihoda i rashoda Nadzorni Odbor našao je; da su sume prihoda kao i rashoda pravilno za-

vođene i razvođene po računskim knjigama i da su računi u svemu tačni i ispravni.

U toku napred označenog vremena izdato je iz družinske blagajne 592.143.48 Din a za isto vreme primljeno je 618.918.95 dinara. Kad se celokupnom godišnjem primanju doda saldo gotovine iz prošle godine u 33.869.75 Din onda družinska imovina na dan 16. jula tekuće godine iznosila je 652.788.70 Din.

Kad se celokupna suma rashoda u 592.143.48 Din odbije od sume prihoda 652.788.70 Din onda se vidi da družinska imovina na dan 16. jula ove godine iznosi 60.645.22 Din. Ova imovina nalazi se: na priplodu u zavodu 52.011.92 Din; u lozovima 7% državnog zajma 5000 Din i u družinskoj kasi 3.633.30 Din.

Na osnovi svega izloženog Nadzorni Odbor nalazi da su računi tačni i ispravni te prema tome predlaže IV. Skupštini Udruženja Jug. Učiteljstva da izvoli račune primiti i dati razrešnicu blagajniku, Glavnom i Nadzornom Odboru.

III. Odbor za predloge, ki je tudi izdejaj svoj materijal je na to podal predloge:

Iudi pri predlogih je bila mestoma burna debata. Predlogi so bili s primernimi dopolnili sprejeti in jih priobčimo v eni prihodnjih števil.

IV. Odslek za činovniški zakon je zadnji predejal gradivo, ker je bilo najobsežnije.

Sprejeti so bili predlogi za izpremembo uradniškega zakona in razvrstine uredbe s prumerinim dodatki, kar tudi priobčimo v eni prihodnjih števil »Učit. Tovariša«.

Lep napredek UJU.

PREGLED ČLANSTVA I DELOVANJE DRUSTEV.

	društvo	članov
Povereništvo Beograd	112	5156
« Zagreb	43	1960
« Ljubljana	32	2486
« Sarajevo	31	737
« Split	14	763

Ukupno: 232 11102

U prošloj godini u Organizaciji UJU bilo je 213 učitelj. društava sa 10.208 članova. Iz gornjega se pregleda vidi da je u ovoj godini prinovljeno 29 učiteljskih društava sa oko 900 članova. Prema tome priraštaj je znatan, kako u broju društava tako i u broju članova (oko 10%). Organizacija naša vidno napreduje iz godine u godinu i ako ne onim tempom kako bi se moglo poželeti.

Ako bi se uzeo u obzir i onaj broj društava i članova koji nisu u svemu ispunili svoje dužnosti prema Glavnom Odboru i Povereništvu shodno članu 29. Pravila UJU te zbog toga i nisu ovde registrovana, onda bi se broj članova svakako popeo na 12.000. A to su pune 2/3 svih učitelja-ca u celoj zemlji.*

Konstatujemo s radošću ovaj skroman priraštaj društava i članova u našoj organizaciji u ovoj godini sa iskrenom željom, da u idućoj godini vidimo sve drugove i drugarice u našoj zajednici, kako bi naš organizovani stalež poslužio drugima za primer a školi, nastavi, Otadžbini i nama samima na korist. Stoga s pravom očekujemo od strane povereništva još jaču agilnost u radu oko obrazovanja novih društava, a od svih drugova (još neudruženih) bolje shvatanje važnosti naše organizacije i potrebu za stupanje u nju.

1. Promene u Izvršnom Odboru. U toku godine g. Proka Damjanović dao je ostavku na članstvo u Izvršnom Odboru. Na njegovo mesto došao je zamenik g. Pavle Simić, učitelj iz Beograda. Na mesto g. Jovana P. Jovanovića, koji duže vreme nikako nije dolazio na sednice Izvršnog Odbora, došao

* Prema objavljenoj statistici prošle godine bilo je 17.300 učitelja-ca u Jugoslaviji.

je po odluci Šireg Glav. Odbora zamenik g. Jovan Telebaković, učitelj iz Beograda.

2. Izvršni Odbor. Izvršni Od. UJU održao je u ovoj godini 48 sednica redovnih i vanrednih, u kojima su svršavani poslovi o kojima je govoreno u kratkim potezima u prednjem delu Izveštaja. Zapisnici sa tih sednica objavljuvani su redovno preko »Nar. Prosvete«.

Osem toga i Širi Glav. Odbor UJU iz cele zemlje sazvan je 16. decembra 1923. god. u Beogradu. On je imao tri sednice. Zapisnici tih sednica takođe su objavljeni preko »Nar. Prosvete«, a o odlukama i rezolucijama donetim na tim sednicama bilo je takođe govora napred.

Širi Glavni Odbor trebalo je bar još jednom s proleća pozvati, jer je to i neophodno potrebno bilo ali nije učinjeno iz čisto materijalnih razloga, jer naše Udruženje još neprestano materijalno slabo stoji, da bi moglo podneti izdatke i oko toga drugog saziva Šireg Glav. Odbora.

3. Rad Izvr. Odbora s povereništvima. U ovoj godini Izvršni Odbor je imao živu prepisku sa svima svojim povereništvima, osobito sa povereništvom Sarajevo i Ljubljana, čiju aktivnost naročito ističemo.

Povereništva su činila razne predloge od opšte vrednosti i podnosila pojedite molbe, koje je Izvr. Odbor sprovedio Gospodinu Ministru Prosvete i drugim nadležnostima, starajući se svakad da i pismeno i lično utiče da se stvari za koje se moli što pre i što povoljnije svrše. I u većini slučajeva to je bilo s uspehom. Kao što se iz ranijeg dela Izveštaja vidi.

4. Rad sreskih učiteljskih društava. Iz Izveštaja pojedinih društava, koje je Glav. Odbor dobijao preko povereništava ili neposredno, vidi se da je njihov rad u ovoj godini bio mnogo obilniji, a sastanci njihovi češći no u prošloj godini. Jedan dobar znak na bolje, što nas raduje.

Društva su se na svojim sastancima bavila raznim aktuelnim problemima i pitanjima, koja zadiru u materijalne interese učiteljstva.

Na prvo mesto gotovo sva društva raspravljala su o novom činovničkom zakonu, razvrstavanju učitelja po njemu, i bavila se pitanjem pravičnosti određivanja ličnih i porodičnih dodataka.

Isto tako mnoga društva raspravljala su aktuelno pitanje »Klerikalizam i Škola«, koje je Beogradski Učiteljski Zbor pokrenuo i koje je zbog neobične svoje važnosti u današnjim prilikama stavljeno na dnevni red za IV. Učiteljsku Skupštinu u Dubrovniku.

Primeru radi navešćemo ovde nekoliko takvih aktuelnih pitanja, koja su učiteljska društva na svojim zborovima pretresala:

- Traženo je da se besplatno daju učenicima svi udžbenici i pisaci i crtači pribor. (Bos. Dubica);
- Predlagano je ukidanje mehana po selima iz vrlo pojmljivih razloga;
- Raspravljano je o višem pedagoškom obrazovanju učitelja;
- o kažnjavanju dačkih roditelja za neuredno šiljanje dece u školu;
- Pretresano je pitanje celibata učitelja u Bosni itd. A osim toga obrazovani su odbori: Jadranske Straže, Crv. Krsta, Sokolska Društva itd. Skupljeni su prilozi za Invalidski Fond, i učiteljsku siročad itd.

Pada u oči da se većina sreskih učiteljskih društava u toku ove godine bavila manje više pitanjima materijalne prirode, a mnogo manje pitanjima pedagoškim i stručnim, koja se odnose na školu i samu nastavu. Želeći je da u idućoj godini naše učiteljstvo na svojim zborovima u većoj meri tretira čisto školska i vaspitna pitanja i probleme. Mi priznajemo da su prilike dosada takve bile, da su na dnevni red morala stavljati pitanja one prve prirode. Nadamo se, da će se u narednoj godini moći i hteći više raditi i u ovom drugom pravcu.

NAROČAJTE VSE ŠOLSKÉ POTREBŠČINE
v
UČITELJSKI TISKARNI IN TVORNICI UČIL IN ŠOLSKIH POTREBŠČIN
v LJUBLJANI, FRANČIŠKANSKA ULICA 6.

No bilo je i ovoj godini društava čiji je rad obilovao i u ovom drugom pravcu. Ali broj takvih društava je daleko manji. Takva su npr. društva bila: Beogradsko, Caribrodsko i još neka učiteljska društva. Kod njih su tretirana ova pitanja: klerikalizam i škola, o domaćem vaspitanju, paralela između stare i nove škole rada itd. Pored toga održana su mnoga praktična predavanja iz pojedinih nastavnih predmeta itd. A na nekim mestima priređivani izleti i ekskurzije.

Sav taj rad naših društava, i ako nije onoliko obilan, koliko bi se moglo poželeti ipak je zadovoljavajući, jer je obilniji i veći no u prošloj godini. Zeleti je da se u tome i idućoj godini istraje.

Da bi rad u našoj organizaciji išao pravilnije, brže i tačnije, prinudeni smo bili da u prošlogodišnjem Izveštaju učinimo nekoliko napomena. Na žalost, u toku gve godine videlo se, da te napomene nisu svi, kojih su se ticala zapazili, te je bilo grešaka i kod samih povereništava, pojedinih sreskih društava i članova. Stoga ih moramo i ove godine na ovom mestu koncizno izneti:

1. Sva sreska učiteljska društva ne treba da opšte neposredno sa Glav. Odborom, već preko svoga povereništva (čl. 8. Prav. UJU).

2. Nijedno sresko učiteljsko društvo niti pojedinci ne mogu se smatrati kao punopravni članovi UJU i koristiti se svima beneficijama koje takvo članstvo pruža (zaštita ili pomoć kod prosvetnih vlasti, traženje obaveštenja, olakšice u podvozu za put na skupštinu itd.) ako nije ispunilo sve uslove čl. 29. Pravila UJU a to je plaćena puna članarina svome društvu, povereništvu i Glav. Odboru. I ove se godine ponovilo da su pojedina društva dala članarinu samo za Gl. Odbor ili za svoje povereništvo. Sva takva društva nisu registrovana u ovom Izveštaju (osim nekoliko, koja su omaškom ušla) niti se smatraju da su ove godine bili u organizaciji. Kod društava pak koja su dala članarinu i Glav. Odboru i povereništvu stavljen je samo onaj broj članova za koje je oboma položena članarina. U idućoj godini na ovo će se još strožije paziti. Ko traži prava mora da ispunjava i dužnosti.

3. Članarina se može primiti najdalje do 1. juna (čl. 29.) a posle ni u kom slučaju.

4. I sreska društva treba da izvrše izbore svojih novih uprava i konstituisanje za 2 meseca od početka školske godine. Uprave sr. učit. društava treba da pošlju: članarinu (celu) za sve svoje članove, spisak svih članova i spisak članova uprave najdalje do 1. jula i to i svome povereništvu i Glav. Odboru.

5. U slučajevima kad među članovima koga sreskog učiteljskog društva nastane lični razdor ili dođe do cepanja društva —

nadležno je da raspravi taj spor prvo dotično povereništvo a tek posle izjavljuju se žalba Gl. Odboru na odluku povereništva — ako i dotle dođe. Na žalost, u ovoj godini bilo je nekoliko takvih slučajeva kod raznih povereništava. Srećom, u zadnjem času bilo je ipak uvidavnosti kod dotičnih društava, da se odazovu savetima i pozivu povereništva te su sve takve nesuglasice svuda izgladene. Zeleti je, da se drugovi u radu rukovode samo iskrenom željom za napredak i plodan rad društva i izbegavaju sve što bi moglo dovesti do nesloge i razdora i biti na štetu po ugled dotičnoga društva i celoga učiteljstva.

6. Društva, koja još nisu donela i potvrdila svoja pravila, da to što skorije učine a najdalje do 1. dec. t. g. Pravila treba sliati uvek u 3 primeraka preko svoga povereništva (čl. 16. Prav. UJU) od kojih se jedan potvrđuje i vraća upravi društva, drugi zadržava za arhivu Gl. Odbora, a treći za arhivu povereništva.

Članarina za povereništvo i Glav. Odbor UJU polažu se odjednom i pri upisu.

8. Sva društva koja budu imala preko godine kakvih vanrednih prihoda (od zabava, koncerata itd.) a nisu isti namenjeni kakvom naročito cilju, društva treba da pošlju od istih 1/3 svome povereništvu a 1/3 Glav. Odboru (čl. 29.). Toga se nijedno društvo u ovoj godini nije pridržavalo.

9. Pri izboru članova uprave društva treba da glasuju samo članovi koji su izmirili članarinu a ne svi prisutni.

10. Po pravilima UJU i svima posebnim pravilima sreskih učit. društava moralna je dužnost svakoga člana UJU da prima i pomaže društvene listove: »Učitelj« i »Nar. Prosvetu«. Iz onog dela Izveštaja gde su izneti podaci o tim našim listovima vidi se jasno kako većina članova »vrši« i tu svoju moralnu dužnost! Zeleti je, da se u narednoj godini svi članovi UJU sete i bolje i više i te svoje moralne obaveze prema svome Udruženju, kako bi mu dali više mogućnosti i sredstava da se založi i više i bolje za interes i dobro celoga učiteljstva.

SKLEP.

Po oficijelnem delu se je predsednik UJU spomniti lokalnoga tiska, ki je v teh dneh pokazal, da se zaveda svoje naloge in je lahko za vzgled vsemu ostalemu tisku. Predvsem je »Dubrovački list« postavil krono in je dvignil sijaj skupščine s svojimi izdanji. Nato je s primerim nagovorom zaključil IV. državno skupščino UJU.

Zvečer je bil banket v hotelu »Imperijal«.

kot gosta; zborovanja so pri nas, kjer ni urad. okr. učit. konferenc že od prevrata edini forum, kjer se razpravljajo stvarno in resno stanovske, didaktične in pedagogične zadeve ter se vrše celo volitve uradnih funkcionarjev, zastopnikov v okr. šol. svetih, poročevalcev za okr. bibliot. komisije, šolske vrtove itd. Nihče ju ni silil k pristopu k društvu, nihče jima ne brani pristopa k Slomškovi zvezi, katero namero je izjavila gdč. D.

Odvrnili sta, da jim tega ne pripušča »politično prepričanje«. Na te besede jima pač nisem »zaničljivo obrnil hrbta«, ker smo si sedeli prijazno in tovariško nasproti, pač pa sem omenil, da ne bo tako hudo pri njunih 19. ali 20. letih, ko še starejši može niso tako trdega političnega prepričanja.

Vprašali sta me tudi, če želim, da pristopita k okr. učit. društvu. Na to sem dejal, da o moji želji ne more biti govora. Izjavili sta soglasno, da bi jima bilo zelo žal, če bi imel radi njiju kake nepravilike. Želje, da bi se premestili v kako zakonito vas, jima nisem poskušal izpolniti.

Glavni odbor UJU pri ministru prosvete g. dr. Korošcu.

Uzi Glavni Odbor Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva posetio je 11. ov. meseca G. Ministra Prosvete radi predaje rezolucije Glavne Učiteljske Skupštine u Dubrovniku.

G. Ministar je primio predstavnike jugoslovenskog učiteljstva u svom kabinetu (bilo je 11 članova uprave) i pošto je ponudio sve da sednu, zauzeo je i sam mesto za istim stolicom.

Predsednik Udruženja predao mu je onda sve rezolucije učiteljske skupštine izjavivši, da zahtevi učiteljstva obuhvaćeni u ovim rezolucijama sadrže na prvom mestu pitanja nastave, zatim pitanja materijalnog položaja učiteljstva i naposljetku pitanja administrativno-pravne prirode.

Ne mogući citirati celu sadržinu svih rezolucija, predsednik je saopštio i obrazložio najvažnije zahteve učiteljstva, ističući, da je osnovni princip svih učiteljskih zahteva jedinstvo osnovne nastave u celoj našoj Kraljevini, koje učitelj. smatra kao osnov duhovnog jedinstva narodnog u budućnosti. Radi toga učitelji na prvom mestu traže: jedinstvo prosvetnih zakona, jedinstvo nastavnog plana i programa za sve škole i jedinstvo školskih udžbenika. U tome smislu potrebno je da se odmah donese jedan zakon o narodnim školama za celu državu; da se i pre donošenja tog zakona pristupi izradi jednog nastavnog plana i programa za sve osnovne i sve učiteljske škole u Kraljevini i da se sprovede jedinstvo školskih udžbenika.

S tim u vezi učiteljstvo nalazi da bi trebalo pristupiti izmeni Zakona o opštoj upravi, kojim je škola stavljena pod neposredan upliv policijskih vlasti, a tako isto pošteđeti učiteljstvo od svih partijskih uticaja i intervencija. Da bi se ubrzao napredak osnovne nastave potrebno je posvetiti naročitu pažnju višem učiteljskom obrazovanju. Rešenje tog pitanja učitelji nalaze u osnivanju Pedagoškog Fakulteta, ili proširenju Viših Pedagoških Škola. Pomenuta je i eksperimentalna škola Dr. J. Turića.

Dalje je predsednik potsetio na prosvetni problem J. Srbije i istakao potrebu povećanja prosvetnog budžeta za krajeve u kojima je narodna prosveta zapuštena za vreme tuđinske uprave.

U daljem govoru dodirnutu je pitanje školskog nadzora i istaknut zahtev da nadzorničku dužnost ne treba smatrati partijskom nego čisto stručnom. Da bi se učinile potrebne popravke potrebno je da se školski nadzornici postavljaju po predlogu Gl. Prosvetnog Saveta i da se njihov položaj popravi. U vezi ranijeg obećanja g. ministra, predsednik je potsetio na prilike u Sloveniji i želju, da se tamo ne vrše lične promene u partijskom smislu.

Prelazeći na pitanja koja se tiču materijalnog stanja učitelja, označeni su kao glavni zahtevi: isplata razlike, plata, dodatka udatih učitelja, popravka stanja penzionera i izjednačenje svih mesta u pogledu dodatka na skupoću.

Od ostalih zahteva pomenuto je naročito, da treba popravljati sve nepravde učinjene članovima našeg Udruženja u Sloveniji i Hrvatskoj, povratiti odmah smenjene upravitelje i školske nadzornike a naročito prestati sa smenivanjem školskih nadzornika u Sloveniji.

Saslušavši pažljivo sve ove zahteve G. Ministar je odgovorio šta misli o svemu ovome.

Službujeta u najlepšem kraju vsega okoliša in ugodnosti bi znali ceniti šele, ko bi jih ne imeli več. Dejstvo je, da so se za službo v Šmarju potegovale tudi druge maturantke!

Tako je potekel pogovor prijazno in dostojno. Zdaj se je pa vse to zavilo tako, da sem najmanj sposoben za v šolo ter me zaničljivo apostrofira dopisnik za »izkušenega pedagoga«.

Moje postopanje je res »obsodbe vredno«; kajti pozabil sem na pregovor: »Dobrota je sirota«. Jako značilno in značajno je, da se mi povračujejo skrbi in trud na tako časten način. Pripomnim še, da naj se vsakdo, komur kaj ni prav, obrne službenim potom na pristojno višjo oblast. Odkrit, kakor sem jaz napram vsakomur, bodi tudi vsakdo proti meni.

Javnega prerekanja med tovariši v službenih stvarih v časnikih ne odobravam.

Iz vsega pa je razvidno grozno nasilje, katerega smo izvajali člani UJU nad ubogimi učiteljicami. Gospod ravnatelj D. je gotovo doprinesel vstopnico v UJU za gdč. D. morda tudi za gdč. G. Sigurno se bo še spominjal!

H. Schell, okr. šol. nadzornik.

„Slovenec“ z dne 10. VIII. in 12. IX. t. l. v odgovor.

Ponovno se nekdo zaletava v mojo osebo. Nikakor se ne nameravam opravičevati, vendar je treba, da značaj teh dopisunov malo oslikam.

Pod rubriko »Učit. vestnik« z dne 10. avg. t. l. se trdi da je splošno znano, da so nekateri okrajni šolski nadzorniki na bivšem Štajerskem zahtevali od maturantk vstop v UJU, ako so hotele dobiti mesta. »Sicer pa naj se oglasi gosp. Schell, če to ni res.« Odgovarjam in pravim, da je to neresnica, da ne rečem laž, v kolikor se tiče mene. **Nikakor bi si ne štel v nečast, ko bi kot tovariš prigovarjal tovarišice za vstop v organizacijo, kateri se imamo zahvaliti za toliko stanovskih pridobitev.** Za tako kratkovidnega pa me vendar ne bo nihče imel, da bi svojo službeno oblast izrabljal v kako nasilje ter prišel v konflikt s točko 4. člena 164. urad. zakona.

Premišljeval sem, kdo bi utegnil to biti, ki se drzne natolcevanj in neresnice, da bi mi kršil službeni ugled.

Članek pod »Celjska Nova Doba« z dne 12. sept. t. l. pa mi daje dovolj pojasnila.

Smatral sem baje kot nadzornik za potrebno, da agitiram pri učiteljici D. za UJU. Dopisnik pravi dalje: »In taki ljudje (kakor sem menda jaz!) hočejo v šoli navajati mladino k značajnosti, da, učiti celo krščanski nauk! Nikdo ne da, česar nima. Ako sam nisi značaj, spadaš kamorkoli že, v šolo najmanj.« Po mojem mnenju pa padajo te besede v vsoto težo na povzročitelje dopisov v »Slovenec«. Zapomni si naj, da je resnicoljubnost eno prvih načel značajnosti, zavijanje resnice pa zelo ostudna stran človeka.

Iz naslednjega naj si stori vsakdo sodbo sam! Lansko poletje je bil gosp. ravnatelj D. iz Ljubljane pri meni v Ko-

njicah ter prosil mesta za svojo hčerko maturantko. Vprašal me je, če poznam njegovo mišljenje. Ko sem to zanikal, je dejal, da je pri SLS, odkar obstaja in da je njegova hčerka istih načel. Odvrnil sem, da je to njena zasebna stvar, opraviča naj vestno svojo službo, gleda pa naj, da si s kako pretiranostjo ne ustvari neprijetnega položaja, ker je na šoli, kamor sem jo namenil (Šmarje pri Jelšah) 8 izvrstnih tovarišev in tovarišic, ki niso pri SLS. Gosp. ravnatelj je zatrdil, da bo pridno sodelovala pri vsem, kar je potrebno za šolo, in ko sva določila, da pride tjakaj še tovarišica maturantka G., sva se poslovila zelo prijazno in spoštljivo. Letošnjo spomlad sem na vožnji v Rogatec od nepoznatih sopotnikov slišal besede: »Tako sta nesrečni, da bi bili v najzakotnejši vasi rajši nego tu!« Iz tega sem razvidel, da se tiče to učiteljic D. in G. v Šmarju. Iz zasebnih razlogov bi mi bilo neljubo, če bi bili tako nesrečni. Pozneje sem ju nekoč v šolski pisarni v Šmarju vprašal, če je vse to istina. Pritrdili sta. Baje ju učiteljstvo ignorira; ožji tovariši ne, pač pa drugi, in »v časnikih so ju dali«. Izvedel sem, da sta se zamerili šmarsko-rogaškemu učiteljstvu s tem, da sta na dan zborovanja na šmarski šoli kot novinki ostentativno napovedali pouk — dve od desetih učiteljskih oseb. (Ugleden član Slomškove zveze je označil tako postopanje kot netaktno). V nekem članku »Tabora«, ki je razpravljal o tem, da se Slomškarice importirajo v šmarski okraj, nista bili imenovani in tudi ne prizadeti, ker po lastni izjavi še nista bili članici Slomškove zveze.

Potolažil sem ju rekoč, da ni nobene povoda za nesrečnost, ter jima svetoval, da naj se, če je treba, popolnoma neobvezno udeležita zborovanja na šoli,

Rekao je:

I ja sam istog mišljenja, da školu i prosvetnu struku uopšte treba sačuvati od partijskih uticaja, a naročito od partijske intervencije u pogledu postavljanja i razmeštaja učitelja i školskih nadzornika. Idejno bi bilo da u svemu samo i jedino presuduju rad i kvalifikacije, i potreba održave službe. Potrebno je da sazre uverenje, da se u državnoj službi može samo i jedino napredovati uspehom u radu i savesnim vršenjem svoje dužnosti. Ali sve to u mnogome zavisi i od samih učitelja. Partiska intervencija svela bi se na minimum kad je sami učitelji, kao i ostali, ne bi tražili. Svaki je ministar često posednut narodnim poslanicima, koji protežiraju pojedine, a iza svakog od tih poslanika stoji po koji učitelj ili učiteljica, koji su sami tu protekturu tražili. (Ovde je primećeno, da bi se ta protekcija smanjila kad se na merodavnom mestu ne bi primala). Time se u istini čine nepravde i nepravilnosti i bilo bi mnogo bolje i pravednije, a i za mene i moje saradnike lakše kad bi se to izbeglo i kad bi se odabiranje vršilo isključivo po kvalifikacijama.

Odnosno podređenosti škole policijskim vlastima i ja delim isto mišljenje sa vama i mislim, da veliki župan i sreski poglavari treba da reprezentuju državnu vlast, ali da školski nadzornici i oblasni inspektori treba da opšte neposredno sa pretpostavljenim prosvetnim vlastima.

Povodom vaše želje o osnivanju Pedagoškog Fakulteta, ja mislim da će se ona ostvariti kroz Višu Pedagošku Školu i da će ona uskoro to i postati. Kad je primećeno, da je Prosvetni Savet doneo odluku, da se ta škola ne može smatrati da je u rangi fakulteta, G. Ministar je dodao, da mišljenje Gl. Prosvetnog Saveta ne mora uvek biti obavezno za ministra. On misli da Prosvetni Savet treba proširiti, da u njega treba da uđu i predstavnici prosvete iz pokrajina i da bi tako organizovan Savet mogao otpočeti rad na pitanjima koja se tiču prosvetne reforme cele zemlje.

Najvažnije pitanje — donošenje jednog zakona o narodnim školama za celu zemlju, G. Ministar je dotakao tek na kraju svog govora.

U tome pitanju rekao je, ja imam svoje mišljenje kao i vi vaše i mislim da ta mišljenja treba uzajamno poštovati. Ja nisam sam u Vladi. Tamo ima još ljudi, koji će prihvatiti vaše zahteve i ja se nadam da će se naći solucija tog pitanja, koja će vas zadovoljiti.

Time je G. Ministar završio svoj govor i pozdravio se sa svima članovima Gl. Odbora pozivajući ih da mu se uvek obrate kad za potrebno nadu.

Pri rastanku članovi Glavnog Odbora ponovo su skrenuli pažnju G. Ministru na zahteve učiteljstva povodom započetog smenjivanja školskih nadzornika u Sloveniji, na šta nisu dobili nikakvog pozitivnog odgovora!

Kao što se vidi G. Ministar je vrlo predusretljivo primio učiteljski Gl. Odbor, ali o glavnim linijama prosvetne politike, a to je o novom prosvetnom zakonodavstvu i namerama njegovim u tom pogledu, mi ništa određeno nismo saznali. Isto tako ništa određeno nije rečeno ni o daljem radu personalnog odseka i promena koje su započete da se vrše.

»Nar. Prosveta«.

Ali se sme odmeriti prevedenim drž. uradnikom pokojnina od stare ali nove plače?

(Izjava velikega župana dr. Pirkmaierja.)

K interpretaciji čl. 239. zakona o civilnih državnih uslužbencih nam piše gospod veliki župan na r., dr. Pirkmaier, sledeče: V interesu prizadetih si Vas dovolim opozoriti, da razprave o interpretaciji člena 239. sl. pr. glede odmere pokojnine državnim uslužbencem, ki se upokoje v 3 letih od dne, ko stopi zakon v veljavo, a še nimajo polne službene dobe, ne upoštevajo besedila zakona, ker bi se morala sicer vršiti vsa polemika proti eventualni krivični praksi v čisto drugem pravcu. V istini je pravno stanje sledeče: Člen 239. pravi v drugem odstavku: »Uslužbenci, upokojeni potem, ko stopi v veljavo ta zakon, a v treh letih od dne, ko stopi v veljavo, uživajo pokojnino po odredbah dosedanjih zakonov.« S tem še ni nikakor rečeno, da se mora pokojnina odmeriti od stare plače. Pravnik, ki čita gornje besedilo zakona: »uživajo pokojnino po odredbah, dosedanjih zakonov« bo isto tudi razumel, da je treba poiskati odredbe dosedanjih zakonov, ako bo hotel odločiti o pravici do pokojnine. Za državne uradnike bivše Avstrije je veljala neposredno pred našim zakonom o civilnih uradnikih službena pragmatika iz leta 1914.; kot »odredba« o uživanju pokojnine prihaja tedaj v poštev § 64. bivše avstrijske pragmatike, ki se glasi v originalnem tekstu: »Der Ruhegenuss

des Beamten ist auf Grund der Bezüge zu bemessen auf die er zur Zeit der Versetzung in den Ruhestand Anspruch hatte.« Penzija se tedaj prevedenim uradnikom, za katere je veljala poprej avstrijska službena pragmatika, odmerja od prejemkov, katere so prejeli v trenutku upokojitve, tedaj od prejemkov določenih po novem zakonu o civilnih uradnikih. Pravna stran te določbe je popolnoma jasna ter ne pripušča nikake dvoumnosti in najsi hoče biti kdo še tak fiskalist ali protivnik uslužbenčevih interesov. Kljub temu ta določba ni brez praktičnega pomena, ter ima seveda svojo neugodno stran, ki pa daleko ni tako težka, kakor jo je tolmačila sedanjaja praksa, katere je vzela pri odmeri pokojnine kratkoma staro plačo za osnovo. Avstrijski penzijski zakon predvideva po 10-letni službeni dobi 40% in za vsako naslednje leto 2% poslednjih aktivnih prejemkov, medtem ko čl. 140. zakona o civilnih uradnikih priznava za 10 službenih let 50% in za vsako nadaljnjo polovico leta 1% pokojninske osnove kot pokojnino. Tudi draginjska doklada se računa po naredbi, ki velja za prej upokojene uslužbence. — Pošiljam to pravno mnenje radi opozoritve prizadetih, da bodo mogli s pravimi in pravno priznanimi argumenti ugovarjati, ako se jim godi krivica. »Naš Glas«.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Dijaški rok v kadru za dijake trgovskih šol. Pravico na dijaški rok v smislu člena 49. in 52. zakona o ustroju vojske in mornarice imajo oni dijaki državnih trgovskih šol v Sloveniji, in sicer v Ljubljani, Celju in Mariboru, ter trgovske šole v Novem mestu, ki so izvršili 4 razrede gimnazije ali realke ali tem enakovredne šole. To velja pa samo za one dijake, ki obiskujejo redno te trgovske šole, ne pa tudi za one, ki obiskujejo samo specialne kurze na teh šolah, če ravno so preje izvršili 4 razrede gimnazije, realke ali tem enakovredne šole. Rekruti iz teritorija ljubljanskega vojnega okrožja, ki so bili v tekočem letu rekrutovani in ki so izvršili 4 razrede gimnazije, realke ali tem enake šole in eno teh trgovskih šol, naj predložijo potom županstva komandi ljubljanskega vojnega okrožja pravilno kolkovano prošnjo za priznanje dijaškega roka. Prošnji je priložiti izpričevalo gimnazije, realke ali tem enakovredne šole in v trgovske šole. Oni pa, ki še niso izvršili eno teh trgovskih šol in so redni dijaki, naj pa poleg izpričevala gimnazije, realke ali tem enakovredne šole prilože tudi dotične trgovske šole, da so redni dijaki in da istočasno prosijo za priznanje dijaškega roka in za odložitev dejanske vojaške službe do izvršitve te trgovske šole.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Konec slovenskega šolstva na Koroškem. Koroška deželna vlada je nedavno zafila zadnji sled slovenskega šolstva na Koroškem: onemogočila je ljudsko šolo, šolskih sester v Velikovicu. Koroški Slovenci danes nimajo niti ene slovenske šole več. V Jugoslaviji pa je minister prosvete razveljavil ukrep svojega prednika, ki je zaradi pomanjkanja učencev ukinil nemško gimnazijo v Ljubljani. — Tako sedaj 100.000 Slovencev v kulturni Avstriji nima niti ene slovenske osnovne šole.

Splošne vesti.

NAŠEMU ČLANSTVU.

Pozivamo naše članstvo, da nam v dobi sedanjega prosvetnega režima poroča vsak slučaj krivice, preganjanja, zapostavljanja pri kompetenci itd. Vsak naj pošlje pisмено stvarne podatke z lastnoročnim podpisom potom svojega okrajnega učiteljskega društva na podpisano organizacijo.

UJU poverjeništvu Ljubljana.

— Izplačilo razlike in doklade za upokojece, Beogradska »Pravda« z dne 5. septembra 1924 poroča sledeče: »Ker so se državni dohodki v poslednjih mesecih izdatno povišali, je s tem našlo ministstvo financ pokritje za izplačilo razlike med starimi in novimi prejemki državnih nameščenecv. Predlog za iz-

teljica v Predanovah, za učiteljico brez stalnega mesta v Dolgi vasi; 13. Braz-Grile Franja, učiteljica v Pobrežju, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Prevaljah; 14. Irma Pevnek, učiteljica v Stopcah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Šoštanj; 15. Josip Verikovnik, učitelj v Šoštanju, za učitelja brez stalnega učnega mesta v Št. Lju pod Turjakom; 16. Voblič - Trstenjak Ema, učiteljica pri Sv. Trojici v Slov. goricah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta pri sv. Andražu v Halozah; 17. Josipina Milavec, učiteljica v Babinem polju, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Mostah; 19. Tavčar Ana, učiteljica v Predosljah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na dekliški osnovni šoli v Kranju; 20. Lenče Iva, učiteljica v Zagodcah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta pri Sv. Juriju pri Grosupljem; 21. Fakin Franja, učiteljica na Trati, za učiteljico v Mostah; 22. Sartori Nataša, učiteljica v Korinju, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na Mirni; 23. Schmid Marija, učiteljica pri Sv. Lenartu, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Št. Vidu pri Stični; 24. Anica Peršič, učiteljica v Bohinjski Bistrici, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na osnovno šolo na Jesenicah; 25. Rodič Tinica, učiteljica v Gaberju, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Stopiče; 26. Ela Čampa, učiteljica v Sodražici, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Bohinjski Bistrici; 27. Saksida Berta, učiteljica na Dvoru, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na dekliški osnovni šoli v Trbovljah-Vodah; 28. Miklavčič Antonija, učiteljica na Blanci, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Ligojni; 29. Ljudmila Grum, učiteljica pri Sv. Petru pod Sv. gorami, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Brezjah pri Dobrovi; 30. Marija Cizelj-Prašnikar, učiteljica v Nevljah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Mekinjah; 31. Ložar Marija, učiteljica v Žireh, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Moravčah.

Po neizogibni službeni potrebi (reci: nasilno, protizakonito, kazensko brez disciplinarne preiskave) so premeščeni: 32. Ciril Dequal, učitelj v Dvoru, za učitelja - voditelja v Ambrusu; 33. Mervar Fr., časni učitelj-voditelj v Ambrusu, v isti lastnosti na Dvor; 34. Mervar - Vehovec Mara, učiteljica v Ambrusu, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na Dvor; 35. Gregorič-Mandelj Angela, učiteljica v Mostah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na Barju (Ljubljana); 36. Špenko Josip, učitelj v Komendi, za učitelja v Šoštanj za ekspoziuro v Ravneh; 37. Grgič Jurij, učitelj v Turnišču, na ekspoziuro dolenjeldavske državne šole v Benicah.

Iz katehetske službe. Katehet Jožef Žužek je premeščen nazaj v Kranj, katehet Vincencij Lavrič pa nazaj v Kočevje.

— Deputacija UJU pri prosvetnem ministru. Kakor javljajo beogradske listi, se je zglasila deputacija UJU pri prosvetnem ministru ter mu predložila vse resolucije in predloge sprejete na zadnjem učiteljskem kongresu v Dubrovniku. Deputacija je od ministra zahtevala, da se zavzame za izboljšanje gimoetnega položaja učiteljstva. Posebne predloge je stavila glede predčasne upokojitve nekaterih učiteljev.

— TOVARIŠI(CE)! Zopet imamo šolsko mladino okrog sebe. Ne pozabimo ji priporočati ob vsaki priliki naš najboljši mladinski list »Zvonček«. Vsak tovariš(ica) naj poskrbi, da pridobi vsaj enega naročnika več kot v pretečenem šolskem letu. Med počitnicami je število naročnikov padlo, poskrbite za nadomestilo!

Na delo vsi, da list zopet dvignemo! Upravnik.

— Ofic. sožalja Pov. UJU povodom smrti Jakoba Dimnika. Povodom smrti Jakoba Dimnika je prejele poverjeništvu UJU sožalne izjave od UJU — Pov. Zagreb, od Pedagoškega Književnega Zbora v Zagrebu, Zadružne Zveze v Celju, raznih domačih okrajnih učiteljskih društev in posameznikov; sožalje so nadalje izrazili: Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Zveza slovenskih učiteljskih društev Julijske Benečije, Sokol I. v Ljubljani, Slovenska Matica v Ljubljani, uredništvo »Učitelja« v Beogradu, načelstvo Jugosl. Dem. Stranke v Ljubljani, poverjenik UJU — Split g. I. Radovanović, Klub Hrvatskih Književ-

nika i Umjetnika u Osijeku. — Daljša poročila o pokojnikovem delovanju so prinesli »Jutro«, »Slovenski Narod«, »Edinost«, »Učiteljski list« ter drugi domači in tudi inozemski listi.

— Imenovanje. Na osrednjem zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani je imenovan za upravitelja v 2. skupini II. kat. Božo Račič, nadučitelj 3. skup., II. kat. v Adlešičih.

— Nameščenje istrskih učiteljev v Srbiji. Ker je italijansko ministstvo prosvete odpustilo iz službe večje število učiteljev slovanske narodnosti iz Istre, ki so se preselili v našo državo ter so ostali brez sredstev, je naše ministstvo prosvete sklenilo, da se ti učitelji namestijo na izpraznjena mesta po Srbiji. Razpored je že izgotovljen in bo te dni podpisan.

— Profesorska imenovanja. Imenovani so: za profesorja na stalno sistemiziranem mestu na drž. realni gimnaziji v Ptuj V od n i k Henrik, suplent na istem zavodu; za stalno vrtnarico na državnem ženskem učiteljsku v Ljubljani Slavica V e n c a j z, namestna vrtnarica na istem zavodu; za stalno vadniško učiteljico na drž. ženskem učiteljsku v Ljubljani K n e z Olga, nam. vadniška učiteljica na istem zavodu; premesti se v isti lastnosti na III. drž. realno gimnazijo v Ljubljani A n č i k Andrej, suplent na državnih realnih gimnazijih v Murški Soboti; namesti se Florijan Š č u k a, bivši učitelj na realki v Idriji kot kontraktualni učitelj na drž. realki v Murški Soboti; za učitelja telovadbe na stalno sistemizirano mesto na drž. realni gimnaziji v Novem mestu se imenuje Vladislav Rustja, suplent na istem zavodu.

— Premestitev učiteljev trgovskih šol. V trgovinskem ministstvu pripravljajo ukaze o premestitvah višjega in nižjega trgovskega učiteljstva.

— Poslano. Niso mi prizadejali še dovolj muk slovenski fašisti v Italiji, ne — temveč jih hočejo nekateri prekositi še tu v državi SHS, hoteč me po vsej sili napraviti pripadnikom fašizma. Ker pa imam navado voditi odkrite račune, bom tudi od vsakega obrekovalca zahteval, da položi jasen račun glede moje osebe pred sodiščem! — Herman Kmet, učitelj-upravitelj v Dolenjivasi pri Ribnici.

— Uradni list. V izpopolnitev prejšnjih letnikov Uradnega lista potrebujemo nastopne številke:

Iz I. 1918 : št. 25.
1919 : št. 52, 89.
1920 : št. 149.
1921 : št. 97, 106.

Dotični tovariši, ki nam lahko te manjkajoče številke dološijo, naj javijo to po dopisnici na strokovno tajništvo UJU poverj. Ljubljana (Učit. tiskarna). Pripravljeni smo dati kot zameno kak letnik Popotnika ali Zvončka. Nujno prosimo obvestila.

— Prof. Ivan Nekermann v Firenzi, hotel Porta Rossa, spremlja družbe in posamezne goste po galerijah, muzejih in umetnostnih zavodih in vodi izlete v mestu in okolici Firence. Honorar zmeren, dijak po potrebi brezplačno proti povnitvi vstopnin. Znanstveno - zgodovinska pojasnila podaja na licu mesta. Posreduje za dobavo stanovanja. Informacije daje pod gornjim naslovom s priloženo poštino.

— Izenačenje strokovnega šolstva. V ministrstvu prosvete se je sestavila komisija, sestavljena iz uradnikov raznih ministrstev, ki bodo izdelali program enotnega sistema strokovnega šolstva po celi državi.

— Honorarij nastavnikov. Minister prosvete je potrdil sklep prejšnjega ministristva, po katerem se zvišajo honorarij nastavnikov od 20 na 50 dinarjev.

— Upokojitve učiteljstva. Stalno so upokojeni: Horvat Rudolf, stalni učitelj na II. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani; Kozjak Fran, stalni nadučitelj v Toplicah pri Zagorju; Lovšin Franjo, stalni nadučitelj na Vinici; Marolt Franc, stalni učitelj na IV. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani; Perko Ivan, stalni nadučitelj na Ježici; Petrič Ivan, stalni učitelj na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani; Repič - Leskovec Viljemina, stalna učiteljica na Uncu; Sedlak-Perin Ana, stalna učiteljica na Uncu; Franc Schönherr, stalni učitelj na III. deški osnovni šoli v Mariboru; Skulj Tereza, stalna učiteljica v Mostah pri Ljubljani; Šalamun Martin, stalni nadučitelj pri Miklavžu; Wessner Ana, stalna nadučiteljica v Trbovljah; Zemme Frančiška, stalna ravnateljica meščanske šole v Ljubljani; Čepon Janko, stalni učitelj na II. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani Go

lia-Hubad Serafina, stalna učiteljica v Ljubljani; Mulaček-Bizjak Roža, stalna učiteljica na Kapli.

— **Pričetek pouka na celjskih šolah.** Ker škrlatica še ni nehala razsajati, je celjski mestni magistrat odredil preložitve pouka na vseh šolah od 15. septembra na 1. oktober t. l.

— **Matija Gubec — opera.** Risto Savin je dovršil 6. odersko delo, petdejanjsko opero »Matija Gubec« ter jo hoče predati javnosti. Obstoja namen, da izide v tisku klavirski izvleček s pevskimi glasovi in besedilom največjega Savinovega dela, ako je jamčeno zadostno število odjemalcev. Slovenskemu besedilu bo podložen tudi francoski prevod. En izvod bo stal 4—500 dinarjev. Da je mogoče kalkil glede rentabilnosti in števila tiskanih eksemplarjev, vabimo tem potem naše operne odre, glasbene zavode, trgovine z muzikalijami in umetnost ljubčo publiko, da se v naprej naročajo klavirski izvlečki pri skladatelju Risto Savinu v Žalcu.

— **Književno naznanilo in vabilo na naročbo.** Za šolske prireditve je sestavil podpisanec glasbeno delce z naslovom »Vino in voda«. — Skladba, ki se prične s triglasnim zborom kot uvod, obravnava na podlagi znane narodne pesmi v obliki dvospela prepir med vinom in vodo. V prepiru zmaga, kar je pač samo ob sebi umljivo, voda, zato je delce kaj primerno tudi za protialkoholne prireditve. Proizvajali so to skladbo do sedaj že na treh šolah, in sicer s prav povoljnimi uspehom. Ker bi izdajatelj tega muzikalnega delca rad določil moč naklade, zato se obrača tem potom do vseh ljubiteljev glasbe te vrste s prošnjo, da mu (po dopisnici) sporočijo, se li naročijo na omenjeno glasbeno delo in ako da, jeli žele »Besedilo in navodilo«. (Cena približno 3 Din) ali »Pevski part« (cena približno 5 Din), ali pa samo »Partituro« (cena približno 10 Din). Skladba izide pred Novim letom 1925. — Anton Kosi, Središče ob Dravi.

— **Našemuo tovarišu učitelju Špenku** je umrl 20. avgusta t. l. v Ameriki njegov oče Janez. Preživel je tam četrto stoletje in v najlepših letih s 57 leti starosti v tujini umrl. Bodi mu lahka tuj zemljica, kateri je dal vse svoje moči! Prizadetim naše sožalje.

— **Trirazredno obmejno šolo Sladki vrh** — okraj Maribor okolica bo zapustil naš tovariš nadučitelj Hinko Bregant, na kateri je kot vodja iste neumorno in vztrajno deloval od leta 1919. Prebil in prestal je najhujše čase v letih 1919.—1920., še predno je bila meja definitivno določena. Šola, ki je bila prej »Schulvereinska«, je po njegovi zaslugi postala slovenska. Bal se ni groženj nahujskanih nemčurskih duš. Grozili so mu, da se bode šola spremnila prej v prah, kakor da bi se v njej učilo »windisch«. Korakal je neustrašeno po začrtani poti. Še predno je bila meja določena, je uprizoril šolarsko veselico, ki je nadvse dobro uspela. Ustanovil je tamburaški zbor pri oddelku finančne kontrole v Sladkem vrhu. Preoral je ledino in sedaj odhaja mirne vesti na svoje novo mesto v Ruše, kjer bode imel počitek po težkem delu. Škoda, ki jo bo z izgubo našega tovariša Breganta utrpelo obmejno šolstvo, bo velika. Bog daj, da bi njegov naslednik, ki še ni določen, hodil po isti poti in dalje zidal na pripravljenem temelju. Naj mi ne zameri tovariš Bregant, ako mu poklonim te skromne vrstice.

— **Himen.** Poročil se je 3. t. m. tov. Tone Stefanciosa, učitelj v Rogatcu s tovarišico Marico Sekirnikovo, strokovno učiteljico v Mariboru. Bilo srečno!

ZAHVALA.

Od društva upokojenega učiteljstva Slovenije sem prejela lepo vsoto 1400 K kot podporo po umrlem mojem soprogu gosp. Valentinu Burniku v Metliki, za kar se temu društvu priskrbeno zahvaljujem.

Amalija Burnik.

— **M. Pirc. Zemljepis Kraljevine SHS za meščanske šole** je izšel v Mariborski tiskarni. Knjiga je odobrena od prosvetnega oddelka. Cena vezani knjigi je 28 Din. Knjiga je II. del Pirčeve zbirke, obravnava pa lego, površje, prebivalstvo in podoben pokrajinski opis. Ob koncu so pridejani tudi sestavki o postanku naše države, o legi z ozirom na ostalo Evropo, o prebivalstvu po narodnosti, o prebivalstvu po veri, o podnebjju, gospodarskih in prosvetnih razmerah in ustavi. Delo je prav skrbno sestavljeno, papir in vezava prav solidna. Gotovo bodo meščanske šole rade sprejele novo knjigo in jo bodo s pridom uporabljale radi njene dobre urejenosti tudi druge šole.

— **Sestanek maturantov letnika 1884. v Rogški Slatini.** Naš blagi tovariš ravnatelj Gnus je imel srečno roko že pri nakupu Učiteljskega doma; nič manj srečno idejo je imel, ko nas je sklical na prijateljski sestanek dne 3. VIII. t. l. v Rogško Slatino, da obhajamo 40 letnico. Slavljenici so prišli iz raznih strani naše ožje domovine skoraj polnoštevilno; a ostali doma za pečko sedeči so se opravičevali s pogodnikom »bi«. Tovariši! slovnico na stran! pa pridite pri prihodnjem sestanku prav vsi tje, kamor spada srce... med brate! Okr. šol. nadzornik g. Hinko Šumer je v imenu sreskega glavarja pozdravil navzoče v govoru z izbranimi besedami kar najiskrenejše; istotako je okr. šol. nadz. g. Černeš s svojo ljubko soprogo počastil učiteljstvo s svojo navzočnostjo in ga je v dobro premišljenem govoru navduševal k delavnosti, ker v delu je spas. Oba govornika sta žela za svoja izborna izvajanja krepki aplavz. Napitnica je sledila napitnici, tako da so brez izjeme vsi slavljenici prišli na vrsto. Po udarjalo se je, da so maturanti l. 1884. podobni nepremagljivi falangi in da je pričakovati, da bode imela vsemorilka smrt z nami še marsikateri trd oreh razluščiti. Niti eden izmed članov ne misli že sedaj na pot med »nebeške penzioniste«. In zopet se oglasi k besedi nekdo izmed »gornjih sto«, to je naš bivši stanovski tovariš g. Slanc, grajščak v Litiji. S svojim, prelepo zasnovanim govorom, prepojenim z raznimi šaljivimi dogodbicami iz študijskih let, je naša srca tako očaral, da je postalo marsikatero oko rosno in ko je vzkliknil iz dna kipečega srca: »Tovariši! vabim vas, da pridete v prihodnjem letu brez izjeme vsi v Litijo na moj grad, kjer bomo obhajali 41 letnico! je bilo veselje nepopisno, katero se je stopnjevalo do nepričakovane višine, ko je končal z refrenom: »Pridite prav gotovo vsi, dokler je še čas, dokler ne manjka nihče nas...!« Blagi tovariš g. Slanc, bodi potolažen in prepričan, da imam v resnici srčno potrebo, da te obiščemo na Tvojem Tuskulu, kjer si bratski stisnemo desnice in ponovimo dušo krepčalne sladke besede: »Saj srce zvesto kakor zdaj, ostalo bode vekomaj!« Že itak razvneto srce navzočih so postala skrajno žareča, ko je tovariš Kosi svojo krasno napitnico končal z besedami: V letu 1926. bomo obhajali 42 letnico na mojem posestvu, pa ne v tistem Jeruzalemu, ki je v Palestini, ampak tu v sredi Slovenskih gor, tu, kjer se objemajo na ameriški podlagi, liberté egalité, fraternité... mozler s tramicem. Obema g. okr. šol. nadzornikoma, istotako slatinskemu učiteljstvu, vsem in vsakomur izrekam tem potom najlepšo zahvalo, da ste nas počastili z svojo navzočnostjo, ki ste nas prepričali, da »Ovdje ljubav mora cvasti«, vam zakličem iz dna srca: »Bog živi vse one, ki dobro znajo in vedo, da bit' učitelj je hudo!« Dan se je le prehitro nagnil k zatonu, še en pogled iz očesa v zvesto oko, še zadnji stisk desnic z bratskim pozdravom, pa nas je »lukamatija« odvedel na razne strani in postali smo... otožni. Meni se je zdelo, da so ob slovesu izpraznjene buteljke žalostno stegovale svoje suhe vratove za nami. Vinko Stoklas.

Naša gospodarska organizacija.

— **g. Ganglov kamen za »Učiteljski konvikl« v Ljubljani:** Alfonz Inkret, učitelj v Predvoru, državno obveznico za 100 Din; Rudolf Horvat ml., učitelj v Škofji Loki, državno obveznico za 100 Din; učiteljstvo v Veržuju po tov. Ivanu Miheliču, šolskemu upravitelju, 25 Din. — Ivan Dimnik, strokovni učitelj v Ljubljani, v počeščenje spomina pok. Gabrijela Grilca, 30 Din; Julij Mayer, nadučitelj v Zg. Tuhinju, 15 Din; Alojzij Gorup, učitelj v Ljubljani, v spomin miljenca pok. ravnatelja Jak. Dimnika, 40 Din; abiturienti ljubljanskega učiteljskega izza 1899. leta ob proslavi 25-letnice mature po strokovnem učitelju Alojziju Novaku, 100 Din; Ivan Šmajdek, šolski upravitelj v Krtini, v počeščenje spomina drag. prijatelja Jak. Dimnika, 50 Din; Matko Kante, okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, v počeščenje spomina pok. prijatelja Jak. Dimnika, 30 Din; v počeščenje spomina nekdanjega trnovskega učitelja Jakoba Dimnika Lampret iz Borovnice 50 Din in neimenovan 30 Din. Darovateljem lepa hvala! Današnji izkaz: Din 570, zadnjič izkazanih Din 22.000, v 35. in 36. številki »Učit. Tovariša« Din 350; torej znašajo letošnja darila Din 22.920.

Učiteljski pravnik.

— **Š. Kdo sme overovljati prepise.** Po odredbi prosvetnega oddelka za Slovenijo z dne 30. julija 1924, št. 12.411 smejo overavljati prepise ravnateljstvi srednjih šol in učiteljskih, okrajni šolski nadzorniki, pri prosvetnem oddelku pa pisarniški ravnatelj g. Abram.

— **Š. Popravek razvrstitve.** Na zahtevo Državnega sveta povodom pritožb glede razvrstitve, je odredilo ministrstvo prosvete, da se prevedejo vsi profesorji učiteljskih iz pokrajin v 4. grupo prve kategorije, vsi starejši inšpektorji deželni in županijski nadzorniki v 5. grupo prve kategorije v smislu člena 230. činov. zakona, ker so tudi drugi uradniki ostalih strok v pokrajinah v njihovem činu bili uvrščeni v prvo kategorijo.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA OKRAJ MURSKA SOBOTA** bo zborovalo dne 4. oktobra 1924 točno ob 10. uri. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Podavanje Humer Franjo: »Vtisi iz Italije«. 4. Podavanje Weit Franjo: »Delo itd.« 5. Eventualna poročila o učiteljskih skupščinah. 6. Predlogi, nasveti. 7. Slučajnosti. — **Poročar**, t. č. predsednik.

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KOČEVSKI OKRAJ** zboruje v soboto, dne 4. oktobra t. l. ob 1. uri popoldne v Velikih Laščah. Dnevni red: 1. Poročilo o skupščinah. 2. Došli dopisi. 3. Naš stan v boju za svoje pravice (tov. F. Ločniškar). 4. Delovanje krožkov (tov. D. Betriani). 5. Učiteljski pevski zbor (tov. M. Trost). 6. Šolski odri in ustanovitve učit. dramskega odseka (tov. A. Završnik). 7. Razni predlogi in nasveti. — **Kosilo** se naroča pri šolski upravi v Vel. Laščah. Tovariši(ice), ki so letos na novo došli v naš okraj, se najiskreneje vabijo. Radi važnosti dnevnega reda je udeležba obvezna, sicer opravičilo. Zdravo!

Razno.

ISTORIJA RUČNOG RADA KOD SRBA.

(Svršetak.)

1898. g. počelo je Društvo izdavat i svoj ilustrovani organ »Ručni rad« koji je izlazio 1899. i 1900. g. Iste godine donet je nov zakon o narodnim školama u kome je ručni rad obavezan predmet. A da bi se on morao u školama sprovesti priređivani su ferijalni tečajevi 1899. i 1900. na kome su oni koji su svršili tečaj bili učitelji onima koji nisu bili na tečaju. 1900. g. o ferijama bilo je 12 petonedeljih tečajeva iz ručnog rada. Kada bi se ovi svršili otpočeli bi oni drugi u ostalim okruzima kojih je tada u Srbiji bilo 21. Dok se na ranijim tečajevima radilo sa dobrovoljnim učesnicima 1900. g. izda se raspis svi učitelji na tečaj. Nije se vodilo brige o godinama starosti, spola, naklonosti prema ideji ručnog rada. Ništa od svega toga. Razumljivo je, da je veliki broj učesnika u početku gundao a kasnije sve glasnije negodovao protiv ručnog rada. I jula meseca 1900 kada se prilikom ženidbe kralja Aleksandra Obrenovića promenula vlada i za ministra prosvete došao Pavle Marinković lični suparnik ranijeg ministra prosvete Andre Đorđević uveo pa i ručni rad. 18. jula 1900. novi ministar izda naredbu da se 20. jula 1900. obustave svi kursevi na neodređeno vreme jer je njima oduzet učiteljima školski odmor na koji imaju zakonsko pravo. S kursevima je bilo svršeno. Više se nikada nisu nastavljali. 250.000 Din nova utrošenog za alat i materijal otišlo je u mutnu Maricu. Partajska politika je nadvladala prosvetu. I Učiteljska Skupština koja je 2 puta tražila uvođenje ručnog rada u škole dale se natociliati na političke vode i donela je rezoluciju protiv ovakog ručnog rada u nas. Mladi učitelji koji su bili pozvani i namešteni u okružne varoši, da bi odatle rukovodili ručnim radom vredani su i klevetani na sve moguće načine i nazivani prijatelji reakcije i premešteni u sela. A upravnik sviju kurseva Jova S. Jovanović — koji je samo ručni rad predavao u beogradskim školama a u slobodnim časovima slušao predavanja na Velikoj Školi i položio profesorski ispit — bude premešten u Loznicu na građansku školu no kako zbog plućnog katara nije mogao mesto zauzeti kralje-

vim ukazom postavljen je za knjigovodu II. klase Ministarstva Vojnog. Min. Voj. ga je odredio da bude bibliotekar vojnog muzeja i da vrši dužnost nadzornika stolarske radionice u dunavskom stalnom provijantskom slagalištu. Radi toga, pošto je vojnik, morao je istupiti iz uprave Društva za ručni rad i odreći se uredništvu »Ručnog rada« koji je imajući samo 70 pretplatnika prestao izlaziti svojom navršenom III. godinom.

Po novom školskom zakonu od 19. aprila 1904 ručni rad je ušao u ostale nastavne predmete koji se predaje »po mogućstvu«. A to znači da se nigde i ne predaje. Bilo je slučajeva da po koji učitelj unese u šk. budžet i svotu za nabavku alata i materijala za ručni rad ali se ta svota u Okružnom šk. odboru nemilosrdno brisala.

Posle 1918. ručni rad se predaje u učiteljskim muškim školama u Aleksincu i Jagodini blagodareći potpori Društva Podmlatka Crvenog Krsta koji su dali materijalna sredstva za nabavku alata. Ali što nisu zvanični krugovi prihvatili, to je učinila nezvanična organizacija Podmladak Crvenog Krsta koja je u svoj program unela i ručni rad i pomaćanje osnivanja šk. radionica. Od 1. jula do 7. avgusta 1924. g. pomoću iste ove organizacije i Min. Prosvete održan je kao što je u početku rečeno u Aleksincu sa 54 učitelja iz cele Jugoslavije tečaj za ručni rad iz modelovanja, pletarstva, stolarstva i kartonaže koji će ideju ručnog rada dalje sprovesti jer so svi ovi učesnici došli dobrovoljno a ne po moranju. Na drugim faktorima je da ovi učitelji mogu primenuti znanje stečeno na tečaju.

Srpske škole u Vojvodini radile su u saglasnosti sa mađarskim šk. zakonom po kome je ručni rad obavezan predmet. I Srbi su od 1909. uveli ovu novinu. Učiteljska škola u Somboru je isto tako uvela kao obavezan predmet ručni rad, a oni koji nisu imeli sprema za ovu veštinu stekli su je na ferijalnim tečajevima priređivanim kod učiteljskih škola kao stallni. Na njima su i Nemađari stekli umešnost iz ručnog rada.

Crna Gora je s jeseni 1911. poslala bila jednog učitelja u Švedsku da tam prouči ručni slöjd ali praktične primene od tog proučavanja u Crnoj Gori nije bilo.

Danas zauzimaljivi učitelji u pojedinim školama predaju ručni rad sa materijalom i alatom kakvim mogu. Vidljivo nastojanje ovega su izložbe radova daka osnovnih i građanskih škola.

Dušan Jelkić.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zahvala.

Za mnogobrojno izraženo sožalje ob prebriski izgubi, ki nas je zedela s prerano smrtno našega nepozabnega sina, oz. soproga, očeta in bratranca, gospoda

Janko Fürsta

nadučitelja,

se najpriskrbenije zahvaljujemo vsem prijateljem, sorodnikom in znanem, pred vsem pa cenj. tovarišicam in tovarišem, ki so prihiteli od blizu in daleč, da spremijo blagega pokojnika na njegov poslednji poti.

Sv. Jurij ob Ščavnici, Maribor, 7. 9. 1924.

Žalujoči ostali.

V založništvu knjigarne GORIČAR & LESKOVŠEK v CELJU

je izšlo:

Brinar Josip, DOMOZNANSTVO

za osnovne šole. Zemljepisni podatki in zgodovinske slike o kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Cena vez. knjigi 20 Din. »Domoznanstvo« podaja učencem osnovnih šol v jedrnat obliki opis Slovenije (za 4. šol. leto) zemljepis Jugoslavije (za 5. šol. leto) in 44 metodično vzornih slik iz zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Brinarjevo »Domoznanstvo« nadomešča torej kar tri različne učbenike ter je potemtakem cena knjige (20 Din) izredno nizka.

Šolska vodstva dobe na vsakih 10 izvodov en izvod zastoj.

Isto založništvo je izdalo:

Brinar Josip, Slovenska vadnica za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisja. Cena vezani knjigi 24 Din.

Knjigarna

Goričar & Leskovšek v Celju.